

Thương Nhớ Lê Đường Sài Gòn

Đào Nhu

Về thăm nhà, có người thấy Lê-đường-Sài-gòn ngày nay bị kinh tế thị trường tăng tốc xâm lấn quá nhiều, trở nên xô bồ, xui lòng nhớ về đường Sài Gòn xưa.

Lê đường Sài Gòn xưa có hàng me, có sông Sài Gòn có Bến Bạch Đằng, có những quán kem, quán cà phê, quán ăn vỉa hè, lúc nào cũng bu quanh bởi đám học trò, sinh viên, giới trí thức, các thầy, các cô, giới lao động, giới taxi, giới xích lô, ba gác, bang bủ và cả lính tráng, sĩ quan nữa. Họ ăn đứng, ăn ngồi, những tô hủ tiếu, tô phở, bún riêu, bún ốc, bún bò, những đĩa ra-gu bánh mì, cà ri bánh mì thơm phức... Hay những chén Kem nhiều màu. Những ly cà phê đá, những ly chè đậu xanh, đậu đỏ, sâm bổ lượng... vun đầy đá bào, đá nhận. Sài Gòn mà không còn ba món này, không có mấy hình ảnh này thì không còn là Sài Gòn nữa. Những sinh hoạt bình dị này nhiều lúc lẫn át cả những nhà hàng, những hotels:

Continental, Caravelle, Pacific, Pagoda, Imperial, Givral... vì những thực khách của những quán ăn sang trọng theo kiểu Tây này cũng là những giới hâm mộ thường trực tại các quán cóc trên vỉa hè Sài Gòn. Ngoài những giới trí thức, nhà giàu người Việt, còn có cả những 'ông Tây bà đầm', những người ngoại quốc, Chà Và, Tàu, Campuchia. Họ đến ăn ở đây, không phải chỉ vì nơi này họ mới có thể thưởng thức những món ăn thuần túy Việt Nam, thuần túy Á Đông, mà chính tại đây họ còn khám phá ra được nét đặc thù của Sài Gòn, của người Sài Gòn, 'Saigonais'.

Lê đường Sài Gòn còn có những gánh hàng rong. Thương nhớ làm sao những tiếng rao hàng lúc nửa đêm trên lê đường của khu Bàn Cờ, Nguyễn Thiện Thuật, Vườn Chuối, Chùa Kỳ Viên: "bánh ú hột vịt lộn, hôn?", "bánh bò giò cháo quẩy bánh tiêu, hê". Mới nghe thì không hiểu món gì, khi mua rồi, ăn thì cũng không thấy gì là tuyệt vời lắm, nhưng hương vị thật là gần gũi thân thương. Người ăn và món ăn gặp nhau như sự kết nghĩa. Có người xa xứ lâu năm, khi trở lại Sài Gòn gặp lại những món ăn này mà hồn nhớ về những người bạn của tuổi học trò sau Chùa Kỳ Viên, khu Nguyễn Thiện Thuật, khu Bàn Cờ với những Kim Cúc, những Bích Hằng, những Quỳnh Liên (1)... những mối tình đầu của quá khứ xa xưa. Thế mới hay, những Lê-đường-Sài-gòn không kiểu sa, không hương sắc màu mè nhưng đậm đà tình nghĩa.

Xa Sài Gòn, không mấy ai xa được những ngã ba, ngã tư, ngã năm, ngã sáu, ngã bảy. Làm sao quên được Lê đường của Ngã Tư Quốc Tế. Cái Lê đường ấy Quốc tế thật. Quốc tế quá cỡ! Cứ vào lúc gần giờ giới nghiêm, các vũ trường Lido, Baccarat, Tour d'Ivoire... gần đó đóng cửa, các cô cave thoát ra choáng gần hết chỗ Lê đường Ngã Tư Quốc Tế. Mặt còn bụ son phấn hai tay bê tô cháo lòng, tô bún ốc nóng, thơm và cay mùi tiêu, các cô húp vội vào lòng để thỏa mãn cơn đói. Thế mới biết với các cô, 'nhảy' chỉ là một nghiệp dĩ lao động dành cho cuộc sống độ nhật nuôi thân.

Sài Gòn có nhiều ngã. Đường Sài Gòn có nhiều Lê. Người Sài Gòn đi trên nhiều Lê đường. Sài Gòn có nhiều ngã đi cũng như ngã đến. Người Sài Gòn chưa từng bị bắt buộc đi trên một Lê đường bên trái hay bên phải. Người Sài Gòn phóng túng đi trên đường Tự Do, Công Lý, Độc Lập, Thống Nhất... Lê đường Sài Gòn xưa đã từng mang những tên nói lên niềm ước mơ của thời hiện tại.

Lê đường Sài Gòn chịu đựng hai mùa mưa nắng. Nắng Sài Gòn trong như thủy tinh như Trịnh Công Sơn thường ngợi ca. Nguyễn Sa-Trần Bích Lan đã từng đi dưới nắng của Sài Gòn mà cao hứng: "Nắng Sài Gòn anh đi mà chợt mát- Bởi vì em mặc áo lụa Hà đông...". Ô hay! Thế mới biết có sự liên kết trong tâm tưởng của Nguyễn Sa giữa cái nắng của Sài Gòn và màu trắng của lụa Hà Đông năm nào. Cả hai đều để lại trong lòng người xa xứ những hoài niệm. Sài Gòn có những cơn mưa rào chợt đến chợt đi. Khi đến thì rào rục như thác ngàn, như tình yêu 'Em Sài Gòn', khi đi thì lẳng lẽ như mơ, để lại những Lê đường ướt át, một chút ủ dột trong lòng người. Lê đường Sài Gòn cũng tình tự Nhạc và

Thơ: “Mưa Sài Gòn mưa Hà Nội” nghe như niềm thổn thức của Phạm Đình Chương, đứng dưới mưa, trên lề đường Sài Gòn, nhớ về năm cửa Ô Hà Nội. Thế mới hay, các nhà thơ, các văn nghệ sĩ đã nhìn thấy một Hà Nội giữa Sài Gòn thuở ấy... Cũng như Hà Nội, Sài Gòn, nơi ‘lắng hồn núi sông’. Nói đến lề đường Sài Gòn mà không nói đến Vương Hồng Sển, Sơn Nam, Nguyễn Hiến Lê, Chu Tử, Duyên Anh... thì coi như trớt quớt. Những ông này đã hóa ra người thiêng cổ. Nhiều người Saigon không tin là mấy ông đã chết. Mấy ông còn đâu đó ngày ngày đi lại với họ trên lề đường Sài Gòn bán sách sol. Nhất là ông già Vương Hồng Sển, ông già này mới thật là ngộ. Ăn ở đời với Cô Năm SaĐéc hơn nửa thế kỷ mà chưa phỉ tinh, ông còn bóng bẩy viết thành truyện ký: “Năm Mười Năm Mê Hát”. Duyên Anh thấy vậy mới bảo ông này già mà còn ham... Duyên Anh và cụ Sển đã về trời. Không hiểu họ đang ở đâu đâu? Mấy đời mà hai ông này chịu xa Saigon. Biết đâu họ đang ngồi chồm hồm trên lề đường Saigon bàn chuyện thế tục: “Saigon Ngày Dài Nhất”, “Saigon Tạt Pín Lù”, “Saigon 31 tháng Tư”. Mấy ‘Cha’ ở Hà Nội nghe mấy cái này chắc giận. Họ sẽ la bài hải đầu có “31 Tháng Tư”... Nói đến lề đường Saigon thì nhớ cụ Phạm Duy. Mỗi khi nhớ cụ Phạm Duy thì phải nhắc tới lề đường Saigon. Cụ Phạm, nếu cụ còn sống đến giờ, cụ nghe chắc Cụ sẽ rầy rà: “bỏ đi Tám- ‘tao’ mà thuộc bọn lề đường hả?”. Xin lỗi cụ Phạm, Cụ ắt hẳn là người của lề đường Saigon rồi. Mời cụ nghe lại chính Cụ: “Nghèo mà mình không ham. Xin cô em đừng nên quá đáng. Nghèo mà mình không ham. Xin anh hai đừng nên làng chàng...”. Sau khi xa xứ hơn 30 năm, có đũa hơn 35 năm, đã hơn hai thứ tóc trên đầu, tụi này thỉnh thoảng vẫn nghe ngao bài hát này của cụ, đôi khi thấy mắt mình cay xè, không hiểu tại nhớ cụ hay nhớ nhớ lề đường Sài Gòn.

Lề đường Saigon có những hình ảnh đẹp khó quên, có bác xích lô ngủ trưa ngay trên chiếc xích lô của mình dưới bóng cây me trên lề đường Sài Gòn, sau khi uống chai la de Trái Thơm-La Rue, và loáng thoáng nghe những bản nhạc tình cảm “Mùa Thu Chết” hay “Gái Lội Qua Khe” từ một quán cóc hay quán café gần đâu đó. Có người khách nhìn bác xích lô đang ngủ, họ lắc đầu, họ không dám đánh thức bác xích lô mặc dầu họ đang cần bác... Đó là tinh thần của lề đường Saigon xưa. Đó là phong cách của người Saigon xưa.

Cuộc sống trên lề đường Sài Gòn siêu thoát, phàm tục, trắng đen, xanh đỏ, chan hòa màu sắc và cảm xúc tạo thành bức tranh Lề đường Saigon ngộ nghĩnh không giống ai hết, cũng không chịu cho ai giống mình. Saigon trước 75, Saigon thời chiến tranh, có biết bao biến động lịch sử xảy ra trên vùng đất quê hương này. Ấy thế mà mỗi khi chúng ta nhớ lại những kỷ niệm ở Saigon, những lề đường Saigon chúng ta cứ như nhớ về một vùng đất nước thanh bình, thời vàng son của một đời người trong một xã hội ổn định. Nhớ về Saigon, nhớ đến sông Saigon như giải khăn xô vắt ngang vàng trán, đêm đêm chảy vào lòng người Việt xa xứ.

Tháng 4-14, Oak park. ILL. USA.